

AVELSSTRATEGI FÖR IRLÄNSK RÖD OCH VIT SETTER

NULÄGE

Från 2000 – 2007 har 60 st Irländsk röd och vit setter registrerats varav 11 importer.

5 hanhundar har använts i avel varav en hanhund haft 3 kullar.
Det har fötts 7 kullar under tiden, totalt 49 valpar och kullsnittet är 7.0

Inavelsgraden är beräknad över 5 generationer och den genomsnittliga procenten är 4.09 % .

ÖKAD GENETISK VARIATION

Det är av mycket stor vikt att bibehålla rasens genetiska variation. Ett mål att arbeta mot är att inavelsgraden inom rasen sänks. En hög inavelsgrad innebär en dubblering av gener, dvs. en ökad homozygoti. Dubblering av gener medför att gener förloras. Även gener med negativ inverkan dubbleras vilket kan ses som ökning av defekter av recessiv typ, som CLAD. Genetisk variation är nödvändig för att rasen ska kunna motstå sjukdomar och leva upp till de krav som ställs idag och som kan komma att krävas i framtiden. Närmare släktskap än kusinparning (6,25 %) bör inte göras.

Hanhundsanvändning

Ett viktigt verktyg för att nå målet att inte öka inavelsgraden och att begränsa användandet av varje enskild hanhund. För att minska inavelsgraden effektivt, bör även användandet av hel- och halvsyskon till en i avel välanvänd hane begränsas. Även användningen av tikar med nära släktskap bör ses över.

Målsättning

Hejda inavelsökningen och därefter sänka inavelsgraden.

GOD HÄLSA

Övergripande målsättning

Irländsk Röd och Vit Setter ska förflyttas till grupp 1 i Agrias premiegrupper som bevis på förbättrad hälsostatus.

Sjukdomar där avelsrådet har en uttalad strategi:

Höftledsdysplasi, HD

Beskrivning

Innebär att ledeskålen är för grund, varför höftledskulan får ett otillräckligt stöd och leden blir ostadig. Instabiliteten i höftleden vid dysplasi leder till broskförslitningar och benpålagringar. Lårbenshuvudet blir också mer eller mindre deformerat, beroende dels på graden av dysplasi, dels på hundens kroppsvikt. Vissa hundar med lindrigare grad av HD behöver inte ha några smärtor och graden HD står inte alltid i proportion till den enskilda hundens problem.

Arvsgång: Polygen

Vid polygen nedärvning är selektion i familjer den viktigaste metoden. Man måste titta på förekomsten av anomalien i hela familjen. Belastningsgraden för den enskilda individen kan inte beräknas, bara uppskattas. Det är viktigt att konsekvent välja bort de sämsta kullarna och deras föräldrar. Ju fler djur som röntgas desto säkrare urval av avelsdjur.

Frekvens

Antal registrerade hundar under åren 2000 – 2007 är 60st. Av dessa är 18st HD-röntgade (27%) med följande resultat:

HD A 12 st

HD B 5 st

HD C 0 st

HD D 1 st

Snittålder för undersökning under perioden är 15 månader.

Avelsrekommendationer

Utomnordiska importers föräldrar har ibland okänd HD-status vilket ger ökad osäkerhet angående värdering av risk för disposition.

Möjligheten att göra en korrekt riskbedömning beträffande HD ökar med antalet röntgade släktingar. Det är därför viktigt att inte bara avelsdjuren röntgas utan en så stor andel av rasen som möjligt.

Önskvärd familjebild är: så få fall som möjligt och i den mån det förekommer, att dysplasien är av lindrig art.

Vid avel med ett föräldradjur med HD-status B bör helst det andra föräldradjuret ha HD-status A.

Målsättning

Öka antalet röntgade individer till 50 % av populationen

Alla avelsdjur skall vara röntgade och statusen vara känd före parning.

Canine Leukocyte Adhesion Deficiency, CLAD

Beskrivning

CLAD är en ärftlig obotlig immunbristsjukdom som innebär att drabbade hundar har ett dåligt immunförsvar och i tidig ålder drabbas av infektioner med dödlig utgång.

Sjukdomen debuterar tidigt. Valpar med CLAD har fel i sitt immunförsvar, en typ av vita blodkroppar fungerar inte, vilket innebär att de tidigt drabbas av infektioner, t ex navelinfektion, tonsillit och hudinfektion. Det är ofta små till växten och flertalet är behandlade med antibiotika minst en gång före åtta veckors ålder. Vid åtta till tolv veckors ålder är det inte ovanligt att de uppvisar ett eller flera av följande symtom: tandköttinflammation, förstörade lymfknutor, hög feber, slöhet och dålig aptit. Valparna blir tillfälligt bättre av antibiotika men insjuknar igen efter avslutad behandling.

Arvsgång

Autosomalt enkel recessiv. Det innebär att båda föräldrarna till CLAD-sjuka valpar är anlagsbärare. Föräldraren är själva helt friska och fria från symtom. Är endast en förälder anlagsbärare föds det däremot inga sjuka valpar men däremot är i genomsnitt 50% av valparna i sin tur anlagsbärare. I och med att vi har tillgång till DNA-test som identifierar vilka djur som är anlagsbärare behöver djur ej i onödan tas ur avel.

Frekvens

I nuläget har ingen anlagsbärare konstaterats i Sverige.

Avelsrekommendation

Inga hundar bör användas i avel utan att vara konstaterat fria från CLAD-anlag.

Hypothyroidism, sköldkörtelstörning

Beskrivning

Sköldkörtelns uppgift är att producera flera olika hormoner, bl. a thyroxin (T4) som omvandlas till trijodthyronin (T3). Dessa hormoner är nödvändiga för ämnesomsättningen i kroppen.

Om produktionen störs uppstår många olika symptom från vitt skilda organsystem.

Symptomen är ofta diffusa och kan förväxlas med ålderstecken. Hunden verkar kraftlös, kan uppvisa håla, svårt att hålla vikten, lider av håravfall eller hudproblem. Även känslighet för kyla, högt kolesterolvärde i blodet och blodbrist kan noteras.

Det är enkelt att diagnostisera hypothyroidism genom blodprov där man kontrollerar nivåerna av bl. a hormonet T4 och T3. De flesta hundar svarar snabbt på medicinering, men hunden måste medicineras under resten av sitt liv.

Sjukdomen drabbar oftast hundar i 4-10 års ålder men kan förekomma tidigare.

Arvsgång

Sjukdomen är sannolikt ärftlig. På Svenska Lantbruksuniversitetet (SLU) pågår en studie av sköldkörtelproblematiken hos våra svenska hundar. Arvsgången är ännu inte fastställd.

Frekvens

Några få hundar har rapporterats lida av sjukdomen.

Avelsrekommendation

Sjuka hundar skall inte användas i aveln.

Målsättning

Öka medvetenheten om sjukdomen.

Nedan redovisas ytterligare några defekter/sjukdomar som förekommer inom rasen

Progressiv retinal atrofi RCD-1, PRA

Epilepsi

Glutenöverkänslighet

Kryptorchism

Von Willebrands Disease

Allmänna rekommendationer

Sjuka hundar eller hundar som ger avkomma med sjukdom där trolig ärftlig bakgrund finns, används inte i avel.

För att nå framsteg i avelsarbetet gäller att inte ha för många egenskaper att ta hänsyn till, det är viktigt att de för individen allvarliga sjukdomarna/defekterna prioriteras.

För att komma till rätta med de sjukdomar som förekommer inom rasen och där ärftlighet kan misstänkas, behövs information från uppfödare och hundägare.

MENTALA EGENSKAPER

Rasens ska vara nobel intensiv och intelligent samt mjuk och vänlig till sättet. Under den vänliga framtoningen skall den vara märkbart beslutsam, ha kurage och livlighet.

Den röd och vita settern är något mer reserverad mot främlingar och har något mer uttalad vaktinstinkt än övriga setterraser. Detta får ej förväxlas med dåligt temperament dvs. rädsla, skygghet och aggressivitet som är helt rasotypiskt.

Målsättning

Bibehålla de rastypiska egenskaperna genom en sund hundavel.

Strategi

I avelsarbetet måste hänsyn tas till föräldradjurens mentala status.

JAKTEGENSKAPER

I avel bör företrädesvis hundar användas från linjer med konstaterat rastypiska jaktegenskaper. Om möjligt bör det ena föräldradjuret vara premierat på jaktprov.

Som lägsta krav bör ena föräldradjuret vara förprovat som unghund med godkänt resultat.

En fågelhundsvälp påverkas tidigt av sin ägare/förare och vad som är genetiskt arvbart och vad som är miljöbetingat är ibland svårt att definiera.

Jaktegenskaperna kan indelas i flera underrubriker. Dessa nedärvs sannolikt polygent.

Avkommebedömning i dess rätta bemärkelse är i nuläget svårt att genomföra då de flesta avelsdjur har alltför få avkommor eller avkommor som varken tränas eller startar på jaktprov.

Avelsrådet kan tillhandahålla olika avelsdjurs samtliga avkommors resultat av egenskapsbedömning från alla starter oavsett om avkomman tilldelats pris. Detta kan på sikt, när materialet blir tillräckligt stort, bli en tillgång i avelsarbetet.

De viktigaste egenskaperna att förbättra är:

Jaktlust Fart Stil Dresserbarhet Ståndinstinkt Reviering

Målsättning

Fram till 2010 öka populationen utifrån de jaktliga egenskaperna för att få flera funktionellt fungerande hundar.

Statistik av prisfördelning 2000 – 2007

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Starter	5	6	16	6	4	6	7	6
Priser	0	2	3	1	2	4	4	2
Procent	0	33	19	17	50	67	57	33

EXTERIÖR

Helhetsintrycket skall vara en livlig medelstor hund som skall utstråla styrka snabbhet och uthållighet. Tendensen till uppdelning i olika typer skall motverkas.

Viktiga detaljer är:

Mankhöjd och korrekta proportioner höjd/längd

Friktionsfria harmoniska rörelser

Välvinklade extremiteter.

Välformad bröstorg

Allmänna rekommendationer

Det bör framhållas att uppfödarna har ansvar för att bevara den rastypiska pälsfärgen. På grund av rasens ringa storlek och att dess jakttegenskaper skall prioriteras, bör i enstaka fall en i övrigt värdefull men något feltecknad hund, kunna användas i avel, om ansvar tas för feltecknade avkommor i vidare avelsarbete.

Då rasens utveckling kommer att vara beroende av importen under överskådlig framtid, krävs noggrann kontroll av och god kännedom om djur som förs in i landet i avelssyfte.

IRLÄNSK RÖD OCH VIT SETTER

Rashistorik

Det finns två erkända raser av irländsk setter: irländsk röd- och irländsk röd och vit setter. Det är svårt att säga vilken rasvariant som skall anses vara den ursprungliga. Säkert är dock att de funnits på Irland i flera hundra år under ett gemensamt namn. Inte förrän en klubb bildades för röd irländsk setter, i slutet av 1800-talet, delades hundarna på sin färg, i två separata raser. Den helröda färgvarianten blev mycket eftertraktad, speciellt av amerikanare som betalade bra. Detta fick till följd att många uppfödare ägnade sig åt denna lönsamma avel.

Den röda och vita settern blev så småningom så ovanlig, att man vid förra sekelskiftet ansåg den på väg att dö ut.

Den förnämna irländska släkten Rossmore på Rossmore Castle var dock rasen trogen i över 200 år och dessa hundar ligger i rakt nedstigande led, bakom dagens Irländsk röd och vit setter.

Pastor Noble Huston, mycket intresserad av Irlands historia, insåg vad som höll på att hända med en av Irlands äldsta nationalraser. Han påbörjade ett intensivt arbete med att spåra de få kvarvarande hundarna. Detta hände på 1920-talet, och förutom ett nära samarbete med Lord Rossmore, hade han stor hjälp av en ung dam vid namn Maureen Cuddy. Under hela sitt vuxna liv arbetade Mrs Cuddy ihärdigt för rasen. Hennes kennelnamn Knockalla hittar vi inte alltför många generationer bakåt i dagens stamtavlor.

År 1944 presenterade Mrs Cuddy en rasstandard för den Irländska Kennelklubben bl a med hjälp av Lord Rossmore. Denna rasens första egna standard överensstämmer till stora delar med dagens. År 1985 öppnade Irländska Kennelklubben en stambok för Irländsk röd och vit setter och rasen erkändes av FCI 1989.

Enligt Mrs Cuddy är det rasens utmärkta egenskaper, framförallt som jakthund, som gjort att den överlevt. Irländska jägare föredrog ofta den röda och vita settern på grund av dess dresserbarhet och att hunden med sina klara färger, syntes bra vid jakt på de typiska Irländska torvmossarna.

Irländsk röd och vit setter importerades till Sverige 1985.